

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Prieceleovej a členov JUDr. Zuzany Ďurišovej a JUDr. Zdenky Kohútovej, v právnej veci žalobcu: **Č. S., Z. Slovenskej republiky, L., X.** Bratislava, IČO: X., zastúpeného: JUDr. G. S., advokátka, V., 811 05 Bratislava, proti žalovanému: **1/ D., a. s. v konkurze, R., X.** Bratislava, IČO: X., **2/ JUDr. P. L.,** advokát, správca konkurznej podstaty úpadcu D. a. s., AK M., 017 01 Považská Bystrica, zastúpeného: JUDr. M. L., advokát, AK Š., X. Bratislava, **o určenie pravosti pohľadávky 2 447 730,-- Sk s prísl.,** o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 5. septembra 2007 č. k. 44 Cbi 45/02-513, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 44 Cbi 45/02-513 zo dňa 5. septembra 2007 v napadnutej časti **p o t v r d z u j e .**

Žalobca je povinný zaplatiť žalovanému v 2. rade trovy odvolacieho konania vo výške 1 656,-- Sk na účet jeho právneho zástupcu.

O d ô v o d n e n i e :

Súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom zastavil konanie voči žalovanému v 1. rade a voči žalovanému v 2. rade žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy konania 4 996,-- Sk.

Zistil, že žalobca si v konkurznom konaní úpadcu D. a. s., prihlásil svoju pohľadávku v celkovej výške 2 806 173,25 Sk, z čoho žalovaný správca konkurznej podstaty na

prieskumnom pojednávaní uznal pohľadávku vo výške 102 072,50 Sk a poprel vo výške 2 704 100,75 Sk.. V tomto konaní sa žalobca domáha určenia časti popretej pohľadávky vo výške 2 447 730,-- Sk. Pohľadávka 2 431 800,-- Sk predstavuje celkové poistné odvedené na účet úpadcu za predané karnety TIR od 16. 08. 2001 do 25. 09. 2001 a suma 15.930,-- Sk predstavuje storno poistného za karnety TIR poistené úpadcom, ktoré boli dopravcom vyplatené v období od 26. 09. 2001 do 04. 10. 2001, a ktoré neboli zo strany úpadcu žalobcovi refundované.

Súd prvého stupňa dospel k záveru, že účastníci konania platne uzatvorili zmluvu o spolupráci, vrátane dodatku č. 1 a 2 na dobu neurčitú, predmetom ktorej bola spolupráca žalobcu a úpadcu pri uzatváraní a správe poistných zmlúv s dopravcami odoberajúcimi od žalobcu karnety TIR na poistenie zodpovednosti za finančné záväzky dopravcu – držiteľa karnetu TIR. Zmluva bola ukončená dohodou ku dňu 28.09. 2001. Konkurz na majetok úpadcu bol vyhlásený dňa 04. 03. 2002. Na tento zmluvný vzťah nemá vplyv predbežné opatrenie, ktorý vydal dňa 10. 08. 2001 Úrad pre finančný trh, a ktorým zakázal úpadcovi uzatvárať nové poistné zmluvy a predlžovať platnosť uzatvorených poistných zmlúv, pretože úpadca uzatvoril s dopravcami poistné zmluvy na dobu neurčitú ešte pred vydaním tohto predbežného opatrenia. Vo vzťahu k dopravcom neuzatváral úpadca nové zmluvy, ani nepredlžoval platné poistné zmluvy. Dopravcovia následne prostredníctvom žalobcu platili poistné. Zaplatenie poistného nemá vplyv na platnosť už predtým uzavretých poistných zmlúv. V poistných zmluvách uzatvorených medzi úpadcom a dopravcami bolo odchylné od ustanovení Občianskeho zákonníka a Všeobecných poistných podmienok dojednané, že začiatok platnosti poistnej zmluvy je od okamihu podpísania poistnej zmluvy a zmluvného dojednania. To znamená, že poistné zmluvy nadobudli platnosť ich podpisom a nie, ako tvrdí žalobca – zaplatením poistného zo strany dopravcu a vydaním potvrdenia o poistnom. Úlohou žalobcu ako sprostredkovateľa bolo vyberať poistné od dopravcov a odvieť ho úpadcovi. To žalobca v zmysle zmluvy o sprostredkovaní aj urobil. K úprave základných podmienok poistenia medzi úpadcom a dopravcami nedochádzalo až pri predaji jednotlivých karnetov TIR, tieto boli upravené už v poistných zmluvách uzatvorených medzi úpadcom a dopravcami ešte pred vydaním predbežného opatrenia Úradom pre finančný trh. Pri predaji karnetov TIR došlo len k upresneniu – k dohode o ďalších poistných podmienkach.

Na základe toho súd prvého stupňa dospel k záveru, že poistné zmluvy sú platné a úpadcovi právom patrí čiastka 2 431 800,-- Sk, ktorá predstavuje celkové poistné odvedené

na účet úpadcu za predané karnety TIR v období od 16. 08. 2001 do 25. 09. 2001. Preto sú poisťné zmluvy platné a žalobca nemá nárok na vrátenie odvedeného poisťného vo výške 2 431 800,-- Sk z titulu bezdôvodného obohatenia podľa § 451 Občianskeho zákonníka. Uplatnená pohľadávka 15 930,-- Sk predstavuje storno – poisťné za karnety TIR poistené úpadcom, ktoré bolo jednotlivým dopravcom vyplatené v období od 26. 09. 2001 do 04. 10. 2001, a ktoré neboli zo strany úpadcu žalobcovi refundované.

Podľa čl. 4 bod 3 písm. f/ zmluvy o spolupráci, pri stornovaní karnetu TIR bol úpadca povinný prostredníctvom žalobcu vrátiť 90 % poisťného za nepoužitý karnet a 10 % si úpadca mohol ponechať ako stornopoplatok. Keďže súd dospel k záveru, že poisťné zmluvy sú platné, úpadca bol oprávnený si ponechať 10 % stornopoplatku a nie je povinný ho vrátiť žalobcovi.

Súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobca nie je v tomto konaní aktívne legitimovaný, nakoľko právny vzťah medzi účastníkmi konania vznikol na základe zmluvy o spolupráci, pričom žalobca v ňom vystupoval ako sprostredkovateľ a za túto činnosť dostal sprostredkovateľskú odmenu. Nárok z titulu bezdôvodného obohatenia na vrátenie 10 % stornopoplatku by mohol prislúchať dopravcom, ktorí o to nepožiadali. Žalobca nemá aktívnu legitimáciu ani na základe Vyhlásenia o záväzku dopravnej spoločnosti na prijatie do colného systému TIR, resp. Dohovoru TIR, nakoľko zo strany žalobcu išlo len o ručiteľský záväzok vo vzťahu k slovenským colným orgánom. Preto súd prvého stupňa žalobu v celom rozsahu zamietol.

Proti rozsudku, vo vzťahu k žalovanému v 2. rade podal odvolanie žalobca. Uviedol, že pôsobí na území Slovenskej republiky ako národné záručné združenie v systéme TIR podľa Dohovoru o medzi národnej preprave tovarov na podklade karnetov TIR, ktorý bol inkorporovaný do právneho poriadku Slovenskej republiky a publikovaný vyhláškou ministra zahraničných vecí č. 144/1982 Zb. o Colnom dohovore o medzinárodnej preprave tovaru na podklade karnetov TIR v znení zmeny publikovanej pod č. 132/1999 Z. z. – „Dohovor TIR“. Karnet TIR je medzinárodný colný doklad, ktorý vydáva Medzinárodná únia cestnej dopravy so sídlom v Ženeve národnému záručnému združeniu, ktorým je v Slovenskej republike žalobca a ten ich ďalej vydáva dopravcom. Záručné združenie vydá karnet TIR dopravcovi so stanovenou výškou ručenia, čím ručí voči colným orgánom za úhradu ciel a poplatkov, ktoré sú splatné, ak dôjde v priebehu operácie TIR k porušeniu colných

predpisov. To znamená, že žalobca ručí Slovenskej republike za úhradu ciel a poplatkov zo strany tuzemských alebo zahraničných dopravcov, ktorí vykonávajú prepravu na základe karnetu TIR. Ak colné orgány zistia porušenie predpisov, sú povinné ešte predtým, ako sa obrátia na záručné združenie – žalobcu, vymáhať platby v prvom rade od zodpovedného dopravcu. Ak tieto sumy nie je možné od dopravcu inkasovať, colné orgány si uplatňujú svoj nárok u záručného združenia – žalobcu.

Dňa 10. 08. 2001 vydal Úrad pre finančný trh rozhodnutie o predbežnom opatrení, ktorým uložil úpadcovi – D. a. s., odo dňa doručenia tohto rozhodnutia až do dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vo veci uloženia sankcie, zdržať sa nakladania so svojimi aktívami bez predchádzajúceho súhlasu úradu a uzatvárania nových poistných zmlúv a predlžovania platnosti uzatvorených poistných zmlúv. Toto rozhodnutie bolo úpadcovi doručené 15. 08. 2001. Napriek tomu žalobca odvádzal poistné za predané karnety TIR pre úpadcu ešte 40 dní po doručení tohto predbežného opatrenia. Podľa informácií, ktoré poskytol Úrad pre finančný trh, po vyhlásení konkurzu na majetok D. a. s., dňa 04. 03. 2002, bol poistný kmeň D. a. s., okrem poistenia karnetov TIR prevedený na nového poisťovateľa podľa Zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve, čo znamená, že karnety TIR za obdobie 16. 08. 2002 až 25. 09. 2002, neboli poistené. Žalobca je toho názoru, že Poistná zmluva spolu s prílohami 1 až 6 tvorila rámcovú poistnú zmluvu, ktorá upravovala niektoré náležitosti, nie však všetky, ktoré zákon vyžaduje na to, aby mohla byť poistná zmluva považovaná za platnú v zmysle § 788 Občianskeho zákonníka. V poistnej zmluve chýba zákonom požadovaná náležitosť – rozsah poistného plnenia, táto náležitosť musí byť súčasťou poistnej zmluvy, inak je neplatná, alebo môže byť považovaná iba za poistnú zmluvu rámcovú, ktorá predpokladá opakované uzatváranie zmlúv rovnakého druhu s rovnakým alebo podobným predmetom plnenia medzi tými istými subjektami, pričom k realizácii predpokladaného plnenia rámcovej zmluvy dochádza až na základe následných čiastkových - realizačných zmlúv. Z toho vyplýva, že každý jeden karnet TIR vydaný dopravcovi bol poistený čiastkovou – realizačnou poistnou zmluvou až momentom zaplatenia poistného v zmysle § 792 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pričom Poistná zmluva, vrátane príloh 1 až 6, tvorila iba rámcovú zmluvu upravujúcu niektoré podmienky poistenia. Žalobca má preto za to, že žiadne poistné zmluvy medzi dopravcami a úpadcom po tom, čo úpadcovi bolo doručené predbežné opatrenie Úradu pre finančný trh dňa 15. 08. 2001, právne nevznikli, nakoľko úpadcovi bolo odňaté predbežným opatrením

oprávnenie uzatvárať nové poistné zmluvy. Preto plnenie žalobcu pre úpadcu v čase od 16. 08. 2001 do 25. 09. 2001 vo výške 2 431 800,-- Sk nebolo poistným plnením, vzhľadom na nulitosť uzatvorených poistných zmlúv, ale len bezdôvodným obohatením úpadcu podľa § 451 Občianskeho zákonníka, ktoré je povinný vydať žalobcovi. Suma 15 930,-- Sk je taktiež bezdôvodným obohatením, nakoľko túto sumu žalobca vyplatil dopravcom za úpadcu, ktorý ju do dnešného dňa žalobcovi nerefundoval. Žalobca svoju aktívnu legitimáciu v konaní odvádza od Dohovoru TIR ako multilaterálnej medzinárodnej zmluvy, na základe ktorej podpísal vyhlásenie o záväzku dopravnej spoločnosti na prijatie do colného systému TIR a na oprávnenie používať obyčajné karnety TIR. Na základe uvedeného žalobca navrhuje zmeniť rozsudok a vyhovieť žalobe vo vzťahu k žalovanému v 2. rade v celom rozsahu.

Žalovaný v 2. rade k odvolaniu žalobcu uviedol, že pre právny vzťah účastníkov konania je rozhodná zmluva o spolupráci, ktorú uzavreli, v ktorej žalobca je sprostredkovateľom. Na základe tejto zmluvy bol žalobca povinný odvieť žalovanému vybrané poistné od jednotlivých dopravcov. Žalobca preto nemá právo zasahovať do vzťahu medzi dopravcom a žalovaným, ktorý je založený na uzavretých poistných zmluvách. Tieto zmluvy boli s dopravcami uzavreté na dobu neurčitú, vznikli podpisom zmlúv a výška poistného bola dodatočne určená podľa typu predaného karnetu TIR. Všetky poistné zmluvy boli uzavreté pred vydaním predbežného opatrenia Úradu pre finančný trh SR, preto toto predbežné opatrenie nemá žiadny relevantný vplyv na poistný vzťah medzi úpadcom a dopravcami. Navrhol preto rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O s p) prejednal vec podľa § 212 ods. 1 a § 214 ods. 1 O. s. p., a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

V konaní nebolo sporné, že žalobca a úpadca – D. a. s., uzavreli dňa 31. 10. 1999 písomnú zmluvu o spolupráci, vrátane jej dodatkov, predmetom ktorej bola spolupráca žalobcu a úpadcu pri uzatváraní a správe poistných zmlúv s dopravcami odoberajúcimi od žalobcu karnety TIR na „Poistenie zodpovednosti za finančné záväzky dopravcu – držiteľa karnetu TIR“. V zmluve boli priamo vymedzené práva a povinnosti oboch zmluvných strán. Taktiež nie je sporné, že Úrad pre finančný trh ako dozorný orgán

nad poisťovníctvom, príslušný podľa § 7 Zákona č. 24/1991 Zb. o poisťovníctve, v znení neskorších predpisov, vydal v správnom konaní dňa 10. 08. 2001 rozhodnutie o predbežnom opatrení, ktorým uložil úpadcovi – D. a. s., odo dňa doručenia tohto rozhodnutia až do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia vo veci uloženia sankcie, zdržať sa nakladania so svojimi aktívami bez predchádzajúceho súhlasu úradu a uzatvárania nových poisťných zmlúv a predlžovania platnosti uzatvorených poisťných zmlúv. Toto rozhodnutie bolo úpadcovi doručené dňa 15. 08. 2001. Žalobca aj po tomto dni odviezol pre úpadcu vybraté sumy poisťného za karnety TIR pre jednotlivých dopravcov, a to v celkovej výške 2 432 800,-- Sk a sumu 15 930,-- Sk ako storno poisťného za vrátené karnety TIR. Vrátenia týchto súm sa žalobca domáhal svojou prihláškou pohľadávky v konkurznom konaní na majetok úpadcu D. a. s., a po jej popretí žalovaným v 2. rade v tomto súdnom konaní o určenie pravosti popretej pohľadávky 2 447 730,-- Sk. Žalobca tvrdí, že úpadca po doručení predbežného opatrenia od Úradu pre finančný trh, nemohol už platne uzatvárať ďalšie poisťné zmluvy, a preto prijatím odvedeného poisťného od žalobcu, získal neoprávnený majetkový prospech podľa § 451 Občianskeho zákonníka, a preto je povinný ho vydať.

Podľa § 451 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať. Bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Podľa § 456 Občianskeho zákonníka predmet bezdôvodného obohatenia sa musí vydať tomu, na úkor koho sa získal. Ak toho, na úkor koho sa získal, nemožno zistiť, musí sa vydať štátu.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že ak došlo k bezdôvodnému obohateniu, je povinnosť ho vydať. Povinným na jeho vydanie je ten, kto sa bezdôvodne obohatil a oprávneným je ten, na úkor koho toto bezdôvodné obohatenie vzniklo.

Odvolačí súd sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa v napadnutom rozsudku, že žalobca nie je v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia aktívne legitimovaný, pretože nepreukázal, že na jeho úkor sa úpadca prijatím poisťného po 15. 08. 2001 obohatil. Poisťné,

ktoré žalobca uhrádzal pre úpadcu pred dňom 15. 08. 2001, a aj po tomto dni, nebolo majetkom žalobcu. Toto platené poistné bolo majetkom jednotlivých dopravcov, ktorí boli povinní platiť úpadcovi poistné na základe poistných zmlúv, ktoré uzavreli dopravcovia a úpadca. Žalobca teda nepreukázal, že úpadca sa obohatil na jeho úkor. Tým, že žalobca odviezol poistné prijaté od dopravcov na účet úpadcu, iba plnil svoju zmluvnú povinnosť, ktorá pre neho vyplývala zo zmluvy o spolupráci, z článku IV., písmeno h/, podľa ktorého bol žalobca povinný denne odvádzať od dopravcov vyinkasované poistné na jednotlivých svojich pracoviskách na účet úpadcu. Medzi žalobcom a úpadcom bol vzťah vzájomného peňažného plnenia vyplývajúci z článku V bod 1, 2, podľa ktorých úpadca bol povinný uhrádzať žalobcovi náklady súvisiace s činnosťami vykonávanými pre úpadcu, a to 2,5 % z celkového poistného za karnety TIR za príslušný mesiac. Iba z tohto vzťahu mohlo medzi účastníkmi konania vzniknúť bezdôvodné obohatenie, nie zo zmluvného vzťahu, ktorý bol medzi úpadcom a jednotlivými dopravcami, a z ktorého vyplývala povinnosť dopravcov platiť poistné. Ak žalobca ako záručné združenie podľa Dohovoru TIR ručí za záväzky vzniknuté pri operáciách vykonávaných na podklade karnetov TIR, z tohto ručiteľského postavenia podľa § 550 Občianskeho zákonníka pre neho vyplýva oprávnenie požadovať od dlžníka náhradu za plnenie poskytnuté veriteľovi až potom, ako za neho splnil dlh. Teda žalobca môže od úpadcu ako poisťovateľa požadovať náhradu za plnenie dodatočne, a to až potom, ak preukáže, že plnil namiesto dlžníkov poistného – jednotlivých poistených dopravcov, ktorí neboli sami schopní plniť svoje záväzky vyplývajúce z karnetov TIR.

Žalobca uvedené v konaní nepreukázal, preto správne rozhodol súd prvého stupňa vo veci, keď žalobu o určenie pravosti uplatnenej pohľadávky žalobcu zamietol.

Odvolačí súd preto rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219 O. s. p. v napadnutej časti vo vzťahu k žalovanému v 2. rade – správcovi konkurznej podstaty, potvrdil.

V odvolacom konaní úspešnému žalovanému v 2. rade odvolací súd priznal podľa § 142 ods. 1 v spojení s ustanovením § 224 ods. 1 O. s. p. náhradu trov odvolacieho konania vo výške 1 656,-- Sk za 1 úkon právnej služby – účasť na odvolacom pojednávaní dňa 03. 09. 2008 vo výške 1 466,-- Sk podľa § 11 ods. 1 Vyhl. č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a 190,-- Sk za paušálnu náhradu

výdavkov podľa § 16 ods. 3 Vyhľ. č. 655/2004 Z. z.. Na ich náhradu odvolací súd zaviazal neúspešného žalobcu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 3. septembra 2008

**JUDr. Alena P r i e c e l o v á, v.r.
predsedníčka senátu**

Za správnosť vyhotovenia: M. B.